

Inventarisatie test- en schaalgebruik bij personen met ernstige meervoudige beperkingen

Anneleen Penne, Multiplus

Katja Petry & Bea Maes, Centrum voor Orthopedagogiek, K.U.Leuven

mei 2007

Inventarisatie test- en schaalgebruik bij personen met ernstige meervoudige beperkingen

Katja Petry, Bea Maes & Anneleen Penne

INLEIDING

Deze inventarisatie van test- en schaalgebruik handelt over personen met ernstige meervoudige beperkingen. Hoewel deze term in principe kan verwijzen naar diverse combinaties van beperkingen, richten wij ons hier enkel op personen met een diep verstandelijke handicap en ernstige motorische en/of sensorische stoornissen. Ze zijn meestal het gevolg van een zware hersenbeschadiging. Wat betreft de motoriek is er vaak sprake van een spastische quadriplegie. Dit heeft tot gevolg dat de betrokkenen rolstoelgebruiker zijn en ook de handen en armen niet of slechts in beperkte mate kunnen gebruiken. De cognitieve stoornissen leiden tot een zeer laag niveau van verstandelijk functioneren. Het IQ ligt doorgaans lager dan 20 à 25.

Omwille van de ernst en de complexiteit van de beperkingen zijn vele testen en schalen niet bruikbaar bij deze doelgroep. Testen en schalen die zowel wat betreft de inhoud als wat betreft de afnameprocedure aangepast zijn aan personen met ernstige meervoudige beperkingen zijn vaak moeilijk te vinden. Vandaar de vraag van orthopedagogen in de intervisiegroep rond de zorg voor personen met ernstige meervoudige beperkingen om het test- en schaalgebruik bij deze doelgroep te inventariseren. Dit gebeurde op volgende domeinen:

- intelligentie en algemene ontwikkeling
- sociale redzaamheid
- communicatie
- autisme spectrum stoornissen
- probleemgedrag
- emotionele ontwikkeling

Deze inventarisatie is gebaseerd op gegevens van volgende voorzieningen: Eglantier (Leefdaal); Stichting MM Delacroix (Tienen); Ganspoelinstituut (Huldenberg); 't Veer (Sint-Niklaas); Zevenbergen (Ranst); Maria Ter Engelen (Klerken); Zonnehart (Aartrijke); Kon-Tiki (Kalmthout); 't Wijland (Roosdaal); MPI Oosterlo (Geel-Oosterlo); Triangel

(Lovendegem); de Poel (Schepdaal); De Lovie (Poperinge) en MPI Heilig-Hart (Deinze). De gegevens werden samengebracht door Multiplus en het Centrum voor Orthopedagogiek (KULeuven).

De Nederlandse Vereniging van Pedagogen en Onderwijskundigen stelde eveneens een inventarisatielijst op van psychodiagnostische middelen gebruikt bij kinderen en jongeren met ernstige meervoudige beperkingen. Deze inventaris is nog een werkdocument, en is bovendien wat ruimer opgevat. U kan ze terugvinden op <http://www.nvo.nl>, in de rubriek 'recent verschenen'.

INHOUDSTAFEL

Intelligentie & algemene ontwikkeling

Bayley OntwikkelingsSchalen-R 1-42	6
Ordinale Schalen.....	6
Tandemlijst voor jonge kinderen met ontwikkelingsmoeilijkheden	7
Kent Infant Development Scale	8
ODC ontwikkelingsprogramma.....	8
Fröhlich-observatieschaal	9
Observatieschaal voor meervoudig visueel gehandicapten.....	9
Behavioral Assessment Schedules for Individual Clients.....	10
Kleine stapjes.....	11
Onderzoeksinstrument Demeter	11
Lijst Kindkenmerken deel 1 & 2	11
LAS	12

Sociale redzaamheid

Sociale Redzaamheidsschaal-Z	13
Vineland Adaptive Behavior Scales-Z.....	13
Gedrags Taxatie Instrument	13
Schaal voor elementaire zorg	14
Barthel-index	14

Communicatie

COMVOOR	15
CommunicatieProfiel Zwakzinnigen	15
Onderzoeksschaal van Granlund & Olsson	15
Nederlandse NonSpeech Test for Receptive/Expressive Language	16
Pre-Verbal Communication Schedule.....	16
Dynamisch onderzoek van de Niet-symbolische Communicatie.....	16
Vragenlijst communicatiepartners & COCP vragenlijsten	17
LISPaid.....	17
N-CDIs: Lijsten voor Communicatieve Ontwikkeling	18

Autisme spectrum stoornissen

Autisme- en Verwante stoornissenschaal voor Zwakzinnigen.....	19
---	----

Probleemgedrag

Aberrant Behavior Checklist	20
Consensusprotocol Ernstig Probleemgedrag	20
Storende Gedragsschaal voor Zwakzinnigen	21

Emotionele ontwikkeling

Sociaal-Emotionele Ontwikkelingslijst	22
Mood, Interest & Pleasure questionnaire.....	22
Checklist PijnGedrag	22
KIDPAINS.....	23
Individual Pain Profile.....	23

INTELLIGENTIE & ALGEMENE ONTWIKKELING

Naam	BOS-R 1-42: Bayley OntwikkelingsSchalen
Omschrijving	algemeen ontwikkelingsonderzoek
Bereik	1 tot 42 maanden ontwikkelingsleeftijd - hoofdzakelijk gebruikt bij personen bij wie een jonge ontwikkelingsleeftijd vermoed wordt
Cotan	geen beoordeling
Pluspunten	<ul style="list-style-type: none"> - goed wetenschappelijk onderbouwd - geeft een gedetailleerd beeld van de mentale en motorische ontwikkeling - flexibele afname - biedt nuttige informatie om een programma/handelingsplan samen te stellen en te kunnen opvolgen - bruikbaar om positieve uitschieters in het functioneren mee te detecteren - in vernieuwde Bayley aandacht voor visuele ontwikkeling - kan gebruikt worden als leidraad bij observaties - aanpassing van de materialen (vb. motorische factor uitschakelen, of oor-hand ipv oog-handcoördinatie) is mogelijk
Minpunten	<ul style="list-style-type: none"> - geen aparte normering voor blinden en slechtzienden (hoewel het wel de bedoeling was voor deze groep een eigen normering te maken) - er wordt veel met visueel materiaal gewerkt wat een groot probleem is voor blinden en slechtzienden - test doet veel beroep op motorische vaardigheden (veel manipulatie-items) waardoor ze minder bruikbaar is voor kinderen met ernstige motorische beperkingen - afname en scoring vragen studie en ervaring - tijdrovend en intensieve afname - enkel wat kind in testsituatie presteert mag gescoord worden - vragen bij de toepasbaarheid bij oudere kinderen en volwassenen
Gebruikt in	Ganspoel, 't Wijland, Zevenbergen, 't Veer, Zonnehart, Delacroix, Geel-Oosterlo, De Poel, Heilig Hart, COS, Triangel
Gegevens	Meulen, B.F. van der, Ruiter, S.A.J., Spelberg, H.C.L., & Smrkovsky, M. (2002). <i>Bayley Ontwikkelings Schalen-Revised 1-42 maanden; BOS-R 1-42</i> . Lisse: Swets & Zeitlinger.

Naam	Ordinale Schalen (Uzgiris & Hunt)
Omschrijving	<p>Vertrekt vanuit visie op vroegkinderlijke cognitieve ontwikkeling, gebaseerd op de ontwikkelingstheorie van Piaget. Onderdelen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - objectpermanentie - middel-doel relaties - operationele causaliteit - objectrelaties in de ruimte - imitatie (vocaal en gebaren) - de ontwikkeling van schema's voor het met elkaar in verband brengen van objecten
Bereik	0 tot 24 maanden ontwikkelingsleeftijd
Cotan	<p>uitgangspunten: goed testmateriaal/handleiding: goed normen: onvoldoende betrouwbaarheid: onvoldoende begrips-/criteriumvaliditeit: voldoende/onvoldoende</p>

Pluspunten	<ul style="list-style-type: none"> - goed af te nemen bij kinderen met een meervoudige handicap - vertrekt vanuit de interesse van het kind - speelgoed kan aangepast worden, er moet geen gestandaardiseerd materiaal gebruikt worden - bruikbaar tijdens gewone spelsituatie - geen tijdsdruk - geeft ontwikkelingsleeftijden - aparte en gedetailleerde scoring per onderdeel - goed bruikbaar bij het opstellen van programma's/handelingsplannen, vooral wat informatie op cognitief niveau betreft
Minpunten	<ul style="list-style-type: none"> - geeft weinig zicht op communicatie en fijne motoriek - vocale - en gebarenimitatie zijn moeilijk uit te lokken - normering is onvoldoende - tijdsintensief, zowel wat afname als wat verwerking betreft
Gebruikt in	Eglantier, Zevenbergen, Delacroix, De Poel, COS
Gegevens	Kersies, Y., Rensen, F.S.X., Oppenheimer, L., & Molenaar, P.C.M. (1989). <i>De Ordinale Schalen voor het bepalen van de psychologische ontwikkeling in de sensori-motorische periode</i> . Lisse: Swets & Zeitlinger.

Naam	Tandemlijst voor jonge kinderen met ontwikkelingsmoeilijkheden
Omschrijving	<p>Observatielijst voor jonge kinderen met ontwikkelingsmoeilijkheden. Verschillende ontwikkelingsdomeinen komen aan bod:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verstandelijke ontwikkeling - taalontwikkeling (taalbegrip en taalgebruik) - motoriek (grote en fijne motoriek) - sociale ontwikkeling - zelfredzaamheid
Bereik	0 tot 5 jaar ontwikkelingsleeftijd
Cotan	geen beoordeling
Pluspunten	<ul style="list-style-type: none"> - gemakkelijk af te nemen - geen gestandaardiseerd materiaal nodig - richtinggevend naar ontwikkelingsleeftijd (per jaar) per ontwikkelingsdomein - items worden in stijgende moeilijkheidsgraad opgesteld - richtinggevend voor het opstellen van een programma
Minpunten	<ul style="list-style-type: none"> - ruwe verwijzing naar ontwikkelingsleeftijd (per jaar, niet uitgedrukt in maanden) - weinig gedetailleerd - geen goede schaal voor evaluatie van grote motoriek, zelfredzaamheid en non-verbale communicatie bij kinderen met motorische handicap - geeft beeld over taalontwikkeling, niet over de communicatie-ontwikkeling - grote stappen tussen twee items zonder bevraging van de tussenstappen, hoewel deze zeer belangrijk zijn bij deze traag evoluerende kinderen - geen normering
Gebruikt in	Eglantier, 't Wijland, COS
Gegevens	De Tandem Groot Begijnhof 26 9040 Sint-Amansberg

Naam	KID-N: Kent Infant Development Scale
Omschrijving	vragenlijst met subschalen voor cognitie, motoriek, taal, zelfredzaamheid, sociale ontwikkeling
Bereik	0-14 maanden ontwikkelingsleeftijd; gehanteerd bij kinderen die motorisch toch wel wat mogelijkheden hebben
Cotan	uitgangspunten: goed testmateriaal / handleiding: goed / goed normen: onvoldoende betrouwbaarheid: goed begrips- / criteriumvaliditeit: onvoldoende / onvoldoende
Pluspunten	<ul style="list-style-type: none"> - in gesprek met ouders en begeleiders snel en eenvoudig in te vullen - geeft snel een richt-ontwikkelingsleeftijd op verschillende ontwikkelingsdomeinen - ook gedrag dat niet in testsituatie gesteld wordt, maar verworven is, mag positief gescoord worden - doordat de schaal met ouders ingevuld wordt, verloopt de bespreking achteraf vlotter omdat de ouders zelf aangegeven hebben wat het kind kan/niet kan - stimuleert begeleiders tot extra observatie van een kind - voldoende items per leeftijdsgroep, laat hierdoor een redelijke differentiatie toe en geeft ook een aanduiding voor volgende ontwikkelingsstapjes - subschalen kunnen afzonderlijk ingevuld en gebruikt worden - items zijn geplaatst in een ontwikkelingsverloop wat ook houvast geeft naar programma toe
Minpunten	<ul style="list-style-type: none"> - bepaalde items zijn niet te scoren voor kinderen met visuele of motorische beperkingen; veel items voor het evalueren van cognitie en sociaal gedrag doen een beroep op motorische mogelijkheden, wat een vertekend beeld geeft voor personen met meervoudige handicap - geen referentieleeftijden voor blinden of slechtzienden - ongelijk 'einde' van de verschillende subschalen: sommige eindigen rond 13 maand en andere rond 16 maand. Voor een kind rond de mentale leeftijd van 1 jaar geeft dit wel eens problemen - te grote stappen tussen twee items - geeft beeld van de taalontwikkeling en niet van de communicatieve ontwikkeling
Gebruikt in	Ganspoel, 't Wijland, Zonnehart, Kon-Tiki, Maria Ter Engelen, Geel-Oosterlo
Gegevens	Schneider, M.J., Loots, G.M.P., & Reuter, J. (1990). <i>Kent Infant Development Scale. Nederlandse bewerking. Handleiding</i> . Lisse: Swets & Zeitlinger.

Naam	ODC ontwikkelingsprogramma
Omschrijving	Ontwikkelingsschaal voor Orthopedagogische Dagcentra. Er worden 4 domeinen onderscheiden: <ul style="list-style-type: none"> - grove motoriek - fijne motoriek en visuele waarneming - sociale vaardigheden - taal en auditieve waarneming
Bereik	0 tot ongeveer 48 maanden ontwikkelingsleeftijd
Cotan	geen beoordeling
Pluspunten	- multidisciplinair te gebruiken

	<ul style="list-style-type: none"> - specifiek gericht op lage niveaugroepen - koppeling activiteiten - ontwikkelingsleeftijd
Minpunten	- tijdsintensief
Gebruikt in	Delacroix
Gegevens	<p>Budel, J.A.M., Van den Broek-Raaijmakers, J.P.G.M., & Janssen, C.G.C. (2001). Een ontwikkelingsschaal voor orthopedagogische dagcentra. Onderzoek naar validiteit en betrouwbaarheid. <i>Nederlands Tijdschrift voor de Zorg aan mensen met verstandelijk beperkingen</i>, 27, 37-48.</p> <p>Uitgegeven door Stichting Amarant (orthopedagogisch dagcentrum De Paddestoel, Breda)</p>

Naam	Fröhlich-observatieschaal
Omschrijving	observatieschaal voor de algemene ontwikkeling: beweging, waarneming, communicatie, somatisch
Bereik	tot ongeveer 12 maanden ontwikkelingsleeftijd, maar voor sommige domeinen lagere ontwikkelingsleeftijd
Cotan	geen beoordeling
Pluspunten	<ul style="list-style-type: none"> - eenvoudige en snelle afname - geeft een goed visueel overzicht van de evoluties in de ontwikkeling van het kind - geeft een beeld van eventuele disharmonische ontwikkeling - directe vergelijking tussen verschillende afnames mogelijk
Minpunten	<ul style="list-style-type: none"> - geen test, niet echt wetenschappelijk onderbouwd - slechte vertaling uit het Duits - erg vage bepaling van ontwikkelingsleeftijd - geeft enkel beeld van de taalontwikkeling en niet van de communicatieontwikkeling - niet bruikbaar bij personen met non verbale communicatie - geen basis voor behandelingsplan
Gebruikt in	't Wijland, De Poel
Gegevens	Fröhlich, A (1985). <i>Förderdiagnostik mit schwerstbehinderten Kindern</i> . Dortmund: Verlag modernes lernen.

Naam	Observatieschaal voor meervoudig visueel gehandicapten
Omschrijving	schaal ontwikkeld door Ganspoelinstituut
Bereik	tot 5 jaar
Cotan	geen beoordeling
Pluspunten	<ul style="list-style-type: none"> - geeft een idee van de ontwikkelingsleeftijd per functiegebied - zeer interessant voor jonge kinderen met laag ontwikkelingsniveau - aparte inschatting voor blinden en voor slechtzienden
Minpunten	<ul style="list-style-type: none"> - niet gestandaardiseerd of genormeerd - invullen en verwerken kost veel tijd
Gebruikt in	Zevenbergen, Ganspoel, Delacroix
Gegevens	Ganspoelinstituut, Ganspoel 2, 3040 Huldenberg

Naam	BASIC: Behavioral Assessment Schedules for Individual Clients (Gedragsonderzoeksschaal voor individuele cliënten)
Omschrijving	Observatie van gedrag van cliënt in zijn normale omgeving (met zijn dagdagelijkse routine) in relatie tot gezinsleden, personeelsleden en leeftijdsgenoten 9 gedragsschalen: communicatie, motivatie, gehoor, vocale expressie, visus, motorische vaardigheden, zelfredzaamheid, expressieve gebaren en tekens, receptieve gebaren en tekens
Bereik	0 tot 48 maanden ontwikkelingsleeftijd, kinderen en volwassenen
Cotan	geen
Pluspunten	<ul style="list-style-type: none"> - geen testsituatie (geen onbekende activiteiten, geen tijdsdruk) - niet indringend onderzoeksinstrument (veronderstelt geen contact tussen onderzoeker en cliënt), geen interactieve test - observatie van gedragingen die relevant zijn voor de begeleiding van de cliënt en voor het opstellen van een handelingsplan - elke gedragsschaal bestaat uit 10 gedragsniveaus, gaande van bijna geen reactie tot gedragskarakteristieken van een normaal ontwikkeld 4-jarig kind - de verschillende gedragsniveaus zijn goed omschreven - een cliënt kan verschillende gedragsniveaus gebruiken - een situatie (bv eetsituatie) kan informatie geven over verschillende gedragsschalen (bv zelfredzaamheid, communicatie, visus,...) - zowel kleine vorderingen als regressie kunnen in kaart gebracht worden, door vergelijking van gedragsniveaus (van 1 tot 10) per gedragsschaal over een relatief lange periode - video analyses en besprekingen met team zijn zinvol om objectiviteit te vergroten
Minpunten	<ul style="list-style-type: none"> - validiteit is afhankelijk van de observatiekwaliteiten van de onderzoeker - tijdrovend: verschillende observaties van de cliënt zijn nodig in relatie met leeftijdsgenoten en volwassenen, tijdens gestructureerde en vrijetijdsmomenten (routine activiteiten, uitvoeren van vertrouwde en nieuwe taken) - subjectieve interpretatie van gedrag blijft groot: na alle observaties doet men een uitspraak over welke gedragsniveaus per gedragsschaal door de cliënt gebruikt worden door per schaal te turven welke gedrags-niveaus men gezien heeft (maar wat herinnert men zich nog, je kan niet tegelijkertijd op alle gedragingen letten) - naargelang de situatie die men observeert kan men andere gedragsniveaus vaststellen. Dat maakt algemene uitspraken risicovol. Het gedragsniveau moet wellicht gelinkt blijven aan de situatie (bv. gericht communicatief naar begeleiding tijdens eetsituatie, niet tijdens spel) - verschillende niveaus in elke gedragsschaal hebben geen link met ontwikkelingsleeftijd - betrouwbaarheids- en validiteitsgegevens worden momenteel nog geanalyseerd
Gebruikt in	De Eglantier (mogelijk als leidraad bij kindbesprekingen)
Gegevens	Wolf-Schein, E.G. (1995) (Ed). <i>Behavioral assessment schedules for individual clients</i> . Adres: 1703 Andros Isle, Suite J-2, Coconut Creek, Florida 33066, U.S.A. tel: 954.978.1368, email: Scheinej@aol.com

	Nederlandse vertaling: MPIGO De Bevertjes en CLB De Klaver in samenwerking met Universiteit Gent (Prof. Geert Vanhove)
--	--

Naam	Kleine stapjes
Omschrijving	programma van vroegtijdige ontwikkelingsstimulering (opvolger Macquarie programma) met als domeinen: communicatie, grove motoriek, fijne motoriek, receptieve taal en persoonlijke en sociale vaardigheden
Bereik	0 tot 4 jaar
Cotan	geen
Pluspunten	<ul style="list-style-type: none"> - geeft duidelijk en gedetailleerd beeld van de ontwikkeling - items zijn makkelijk te observeren - verschillende ontwikkelingsgebieden
Minpunten	tijdrovend
Gebruikt in	Geel-Oosterlo
Gegevens	Pieterse, M., & Treloar, R. (1996). "Kleine Stapjes"; een early intervention-programma ("vroeghulp") voor kinderen met een ontwikkelingsachterstand. Amersfoort: V&V-Producties.

Naam	Onderzoeksinstrument Demeter
Omschrijving	Interview/observatieschema om leerprocessen in kaart te brengen, om zicht te krijgen op de inhoud van de cognitie en om meer duidelijkheid te krijgen over de aard van de prikkel die betekenis gekregen heeft. Leerdomeinen: elementaire behoeften, (bijna)dagelijkse activiteiten, frequent terugkomende activiteiten, regelmatig terugkomende activiteiten, sporadisch voorkomende activiteiten, uiterst zelden voorkomende activiteiten en eenmalige leerprocessen.
Bereik	personen met een diep verstandelijke handicap
Cotan	geen beoordeling
Pluspunten	<ul style="list-style-type: none"> - mogelijkheid om basale leerprocessen in kaart te brengen - gesprek met ouders, erkenning van ervaringsdeskundigheid van ouders - geeft meer genuanceerd beeld van cognitieve leerprocessen dan klassieke intelligentietests
Minpunten	- geen normering en validering
Gebruikt in	De Eglantier
Gegevens	Van Bavel, K. (2001). <i>Ontwikkeling van een schema voor het in kaart brengen van leerprocessen bij personen met een diep verstandelijke handicap</i> . Niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling. Leuven: KULeuven, Centrum voor Orthopedagogiek.

Naam	Lijst Kindkenmerken deel 1 & 2
Omschrijving	Vragenlijst deel 1: in kaart brengen van de mogelijkheden van het kind en de daarbij noodzakelijke en gewenste ondersteuning ten behoeve van het vergroten van de participatie. Vragenlijst deel 2: verwerven van inzicht in a. de relatie tussen het kind en voor hem of haar belangrijke personen b. aspecten van de gezondheid van het kind (zowel lichamelijk als psychisch) en c. de directe omgeving waarbinnen het kind functioneert.
Bereik	personen met ernstige meervoudige beperkingen
Cotan	/
Pluspunten	-
Minpunten	-

Gebruikt in	
Gegevens	Vlaskamp, C. & Tadema A., C. (2004). <i>Inventarisatielijst kindkenmerken Deel 1</i> . Stichting Kinderstudies, Groningen. Vlaskamp, C. & Tadema A., C. (2005). <i>Inventarisatielijst kindkenmerken Deel 2: relaties, gezondheid en context</i> . Stichting Kinderstudies, Groningen.

Naam	LAS: Lijst voor afstemmen van Activiteiten en Situaties op de mogelijkheden en voorkeuren van mensen met zeer ernstige verstandelijke en meervoudige beperkingen
Omschrijving	Vragenlijst die zeer concreet in kaart brengt wat de zintuiglijke en motorische mogelijkheden van de persoon zijn, de zintuiglijke kanalen en het materiaal waarvoor hij/zij voorkeur heeft, alsook de uitvoeringsvoorwaarden voor activiteiten.
Bereik	personen met ernstige meervoudige beperkingen
Cofan	/
Pluspunten	
Minpunten	nog geen onderzoek naar validiteit of betrouwbaarheid
Gebruikt in	
Gegevens	Tadema, A.C., Hiemstra, S.J., Wiersma, L.A., & Vlaskamp, C. (2005). <i>Lijst voor het afstemmen van Activiteiten en Situaties op de mogelijkheden en voorkeuren van kinderen met zeer ernstige verstandelijke en meervoudige beperkingen (LAS)</i> . Groningen: Stichting Kinderstudies.

SOCIALE REDZAAMHEID

Naam	SRZ: Sociale Redzaamheidsschaal-Z
Omschrijving	Schaal om sociale redzaamheid te evalueren met 4 subschalen: <ul style="list-style-type: none"> - zelfredzaamheid - taalgebruik - taakgerichtheid - sociale gerichtheid
Bereik	grens diep-ernstig tem grens matig-licht verstandelijke handicap
Cotan	uitgangspunten: goed testmateriaal / handleiding: goed / goed normen: voldoende betrouwbaarheid: goed begrips- / criteriumvaliditeit: goed / goed
Pluspunten	<ul style="list-style-type: none"> - interessant, vooral om objectieve informatie te krijgen over de redzaamheid van de doelgroep - meer gericht naar volwassenen - genormeerd instrument
Minpunten	differentieert niet binnen de groep van personen met diep verstandelijke handicap
Gebruikt in	Delacroix, Zevenbergen, Zonnehart, Maria Ter Engelen, De Poel, De Lovie
Gegevens	Kraijer, D.W., & Kema, G.N. (1994). <i>Sociale Redzaamheidsschaal-Z</i> . Lisse: Swets & Zeitlinger.

Naam	VABS-Z: Vineland Adaptive Behavior Scales-Z
Omschrijving	Evalueren van de sociale redzaamheid met 4 subschalen: <ul style="list-style-type: none"> - communicatie - ADL - socialisatie
Bereik	5 tot en met 18 jaar
Cotan	uitgangspunten: goed testmateriaal / handleiding: goed / goed normen: goed betrouwbaarheid: goed begrips- / criteriumvaliditeit: goed / goed
Pluspunten	versie speciaal ontwikkeld voor kinderen/jongeren met een matige of ernstige/diepeverstandelijke beperking
Minpunten	beoordeelaar moet het kind goed kennen, anders is de afname niet betrouwbaar
Gebruikt in	
Gegevens	De Bildt, A.A., & Kraijer, D.W. (2003). <i>Vineland-Z. Sociale redzaamheidsschaal voor kinderen en jeugdigen met een verstandelijke beperking. Handleiding</i> . Leiden: Pits.

Naam	GTI: Gedrags Taxatie Instrument
Omschrijving	Beschrijving van het functioneren van personen met ernstig meervoudige beperkingen waardoor inzicht wordt verkregen in hun mogelijkheden. Het GTI bestaat uit 5 subschalen: <ul style="list-style-type: none"> - emotionele communicatie - receptief taalgedrag - algemeen communicatief gedrag - visueel gedrag

	- exploratief gedrag
Bereik	personen met ernstig meervoudige beperkingen
Cotan	geen beoordeling
Pluspunten	<ul style="list-style-type: none"> - geeft een gedetailleerd beeld van visueel en exploratief gedrag - weging van diverse ontwikkelingsaspecten ten opzichte van elkaar is mogelijk - levert vaak een interessante beeldvorming van de persoon op - verplicht om heel goed te kijken naar de persoon - kan op verschillende momenten afgenomen worden
Minpunten	<ul style="list-style-type: none"> - resultaten niet uitgedrukt in ontwikkelingsleeftijd - communicatieaspect is weinig uitgediept
Gebruikt in	Geel-Oosterlo, De Lovie
Gegevens	Vlaskamp, C., Van der Meulen, B.F., & Smrkovsky, M. (1999). <i>Gedrags Taxatie Instrument GTI</i> . Groningen: Stichting Kinderstudies.

Naam	Schaal voor elementaire zorg (Vanden Boer-schaal)
Omschrijving	schaal die de nood aan elementaire zorg op vlak van zelfredzaamheid meet
Bereik	personen met een diep en ernstig verstandelijke handicap
Cotan	geen beoordeling
Pluspunten	<ul style="list-style-type: none"> - deze schaal wordt gebruikt als instrument bij de interne personeelsherverdeling in functie van zorgzwaarte - differentieert ook op laag niveau
Minpunten	/
Gebruikt in	alle voorzieningen
Gegevens	Vanheule, S., & Dankers, V. (1999). Betrouwbaarheid en validiteit van de Vanden Boer-schaal. <i>Tijdschrift voor Orthopedagogiek, Kinderpsychiatrie en Klinische Kinderpsychologie</i> , 25, 180-191.

Naam	Barthel-index
Omschrijving	schaal die een indicatie geeft van zelfredzaamheid op vlak van voeding, kledij en toilet en op vlak van mobiliteit
Bereik	geen beperking
Cotan	geen beoordeling
Pluspunten	wordt gebruikt als instrument om zorgzwaarte te bepalen (bv naar overheid toe, in eigen statistieken,...) om follow-up hieromtrent te kunnen doen - zien of er tendensen zijn die we moeten bewaken of actief in tussenkomen
Minpunten	deze schaal is net als de ZAS, de zorgafhankelijkheidsschaal, niet echt geënt op kinderen
Gebruikt in	't Veer
Gegevens	<p>Mahoney, F.J., & Barthel, D.W. (1965). Functional evaluation: Barthel Index. <i>Medical state journal</i>, 14, 61-65.</p> <p>De Haan, R., Limburg, M., Schuling, J., Broeshart, J., Jonkers, L., & Van Zuylen, P. (1993). Klinimetrische evaluatie van de Barthel-index, een maat voor beperkingen in het dagelijks functioneren. <i>Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde</i>, 137, 917-921.</p>

COMMUNICATIE

Naam	COMVOOR: Voorlopers in Communicatie
Omschrijving	Schaal voor het bepalen van de communicatieve mogelijkheden van personen met een autisme spectrum stoornis of andere ernstige communicatieproblemen. Er worden twee niveaus onderscheiden: <ul style="list-style-type: none"> - presentatie - representatie
Bereik	12 – 52 maanden ontwikkelingsleeftijd
Cotan	geen beoordeling
Pluspunten	<ul style="list-style-type: none"> - zeer interessante test - aanknopingspunten voor programma/begeleiding op vlak van communicatie - geeft gedifferentieerd en gedetailleerd beeld van de pre- en protosymbolische communicatie
Minpunten	veronderstelt de minimale vaardigheid om te kunnen sorteren
Gebruikt in	Zevenbergen, Maria Ter Engelen, 't Veer, Heilig Hart, COS, Triangel
Gegevens	Verpoorten, R., Noens, I., & Van Berckelaer-Onnes, I.A. (2004). The ComVoor – Voorlopers in Communicatie. Handleiding [The ComForerunners in Communication. Manual]. Pits, Leiden.

Naam	CPZ: CommunicatieProfiel Zwakzinnigen
Omschrijving	Schaal voor het bepalen van het niveau van communicatieve vaardigheden. Vier subschalen: <ul style="list-style-type: none"> - receptief non-vocaal - receptief vocaal - expressief non-vocaal - expressief vocaal
Bereik	diep, ernstig en grens ernstig-matig verstandelijk beperkte personen (12-45 jaar)
Cotan	uitgangspunten: goed testmateriaal / handleiding: goed / goed normen: goed betrouwbaarheid: goed begrips- / criteriumvaliditeit: goed / onvoldoende
Pluspunten	<ul style="list-style-type: none"> - heel bruikbaar voor het bepalen van middelen in functie van ondersteunde communicatie - geeft gedifferentieerd beeld van de communicatieve vaardigheden - genormeerd instrument
Minpunten	vragenlijst levert vaak verschillende antwoorden van begeleiders op
Gebruikt in	Zevenbergen, Maria Ter Engelen, De Lovie, Triangel
Gegevens	Willems, J.B.H.G., & Verpoorten, R.A.W. (1996). <i>Communicatie Profiel-Z</i> . Lisse: Swets & Zeitlinger.

Naam	Onderzoeksschaal van Granlund en Olsson
Omschrijving	Schaal die gebruikt wordt bij kinderen met ernstig meervoudige beperkingen om een idee te krijgen van hun sterktes en zwaktes op vlak van communicatie, meer bepaald: <ul style="list-style-type: none"> - de communicatieve inhoud - de communicatieve vorm - de communicatieve intentie
Bereik	kinderen met ernstig meervoudige beperkingen
Cotan	geen beoordeling

Pluspunten	<ul style="list-style-type: none"> - doet ouders en medewerkers samen stilstaan bij de specifieke communicatie van hun kind met ernstig meervoudige beperkingen - geeft aanwijzingen voor aandachtspunten in de ondersteuning van de communicatie
Minpunten	niet bruikbaar voor blinde kinderen met ernstig meervoudige beperkingen
Gebruikt in	Ganspoel, Triangel
Gegevens	Granlund, M., & Olsson, C. (1997). <i>Eerst observeren dan communiceren</i> . Utrecht: Elsevier/De Tijdstroom.

Naam	NNST: Nederlandse NonSpeech Test for Receptive/Expressive Language
Omschrijving	Test voor het beoordelen van zowel 'speech' als 'nonspeech' aspecten van de communicatie van personen die wegens een of meer beperkingen geen of slechts beperkt gesproken taal kunnen gebruiken.
Bereik	kinderen, jeugdigen en volwassenen met een verbaal en niet-verbaal communicatief niveau onder 24 maanden
Cotan	uitgangspunten: goed testmateriaal / handleiding: goed normen: voldoende betrouwbaarheid: voldoende begrips- / criteriumvaliditeit: voldoende / voldoende
Pluspunten	<ul style="list-style-type: none"> - geeft leeftijdsequivalent aan - snel en gemakkelijk af te nemen, duidelijke instructies - geeft beeld over het communicatieniveau en de communicatieve functies
Minpunten	zegt weinig over de communicatievormen
Gebruikt in	't Wijland, Delacroix, Geel-Oosterlo, Ganspoel, COS, Triangel
Gegevens	Zink, I., & Lembrechts, D. (2000). <i>De Nederlandstalige Nonspeech Test (NNST)</i> . Leuven/Leusden: Acco.

Naam	PVCS: Pre-verbal Communication Schedule
Omschrijving	observatieschaal voor preverbaal communicatief gedrag
Bereik	0 maanden tot 2 à 3 jaar
Cotan	geen beoordeling
Pluspunten	<ul style="list-style-type: none"> - geeft duidelijk beeld van de communicatieve mogelijkheden, het communicatieniveau, de -vormen en -functies - geeft duidelijk visueel overzicht
Minpunten	geen leeftijdsequivalent mogelijk
Gebruikt in	't Wijland
Gegevens	Kiernan, C., & Reid, B. (1987). <i>The Pre-verbal communication schedule (PVCS)</i> . Windsor: NFER-Nelson.

Naam	Dynamisch onderzoek van de Niet-symbolische Communicatie
Omschrijving	een interview van de communicatiepartners
Bereik	vanaf 0 maanden
Cotan	geen beoordeling
Pluspunten	<ul style="list-style-type: none"> - geeft zeer duidelijk beeld van de communicatie van de persoon en zijn communicatiepartner - kan als communicatiebegeleiding gebruikt worden voor ouders en begeleiders

Minpunten	zeer uitgebreid, vraagt veel tijd en overleg
Gebruikt in	't Wijland, Delacroix
Gegevens	Snell, M.E., & Loncke, F. (2002). <i>A manual for the dynamic assessment of nonsymbolic communication</i> . Unpublished manuscript, University of Virginia.

Naam	Vragenlijst communicatiepartners & COCP vragenlijsten
Omschrijving	Opgemaakt binnen het COCP-programma. COCP staat voor communicatieve ontwikkeling van niet sprekende kinderen en hun communicatieve partners. De vragenlijst geeft informatie van alle leden van de communicatiegroep die met het kind werken over de dagelijkse activiteiten, voorkeuren en afkeuren, behoeften en vaardigheden, taalbegrip en communicatief gedrag van het kind, problemen die communicatiepartners ervaren in de communicatie met het kind en suggesties voor zinvolle interventiedoelen.
Bereik	
Cotan	geen beoordeling
Pluspunten	<ul style="list-style-type: none"> - veel en zinvolle informatie om mee verder te werken - duurt niet zolang om door elke partner in te vullen - geeft vrij concrete informatie over hoe mensen omgaan met het kind in kwestie en over wat zij daarin belangrijk vinden, welke verwachtingen ze ook hebben naar de toekomst toe
Minpunten	vraagt redelijk wat registratiewerk nadien
Gebruikt in	't Veer
Gegevens	Heim, M., & Jonker, V. (1997). <i>Het programma Communicatieve Ontwikkeling van niet-sprekende kinderen en hun Communicatie Partners. Handleiding en materiaal</i> . Amsterdam: Universiteit van Amsterdam, Instituut voor Algemene Taalwetenschap.

Naam	LISPaid
Omschrijving	Lijsten voor proto-imperatieve en proto-declaratieve communicatie. Met deze lijsten en bijbehorende ontlockingstaken worden de niet-talige en vroegtalige uitingsvormen onderzocht van twee basale communicatie intenties. Met name de wijze waarop iemand aangezet wordt om iets van hem/haar uit de omgeving te bekomen of de wijze waarop de aandacht van de ander gevestigd wordt op een gebeurtenis of voorwerp uit de omgeving.
Bereik	ontwikkelingsleeftijd tussen 12 en 36 maanden
Cotan	geen beoordeling
Pluspunten	<ul style="list-style-type: none"> - gestandaardiseerde ontlockingstaken - gedetailleerde observatiecategorieën - web-link met voorgeprogrammeerde scoreformulieren - DVD met onderzoeksmateriaal en voorbeelditems
Minpunten	scoring vraagt de nodige training en tijd
Gebruikt in	
Gegevens	G. Lichtert (2004). <i>Speuren naar ontluikende intentionele communicatie. Observeren van niet-talige en en vroeg-talige intentionele communicatie</i> . Heverlee: Lannoo Campus.

Naam	N-CDIs: Lijsten voor Communicatieve Ontwikkeling
Omschrijving	De N-CDIs omvatten een set van twee oudervragenlijsten. Enerzijds is er de N-CDI / Woorden en Gebaren waarin aspecten als woordenschatbegrip, woordenschatproductie en het gebruik van gebaren worden geëvalueerd. Anderzijds is er de N-CDI / Woorden en Zinnen die nog bijkomend een aantal aspecten van de grammaticale ontwikkeling evalueert.
Bereik	N-CDI / Woorden en Gebaren: kinderen met een taalleeftijd van 0;08 tot 1;04 jaar. N-CDI / Woorden en Zinnen: kinderen met een taalleeftijd tussen 1;04 en 2;06 jaar.
Cofan	/
Pluspunten	<ul style="list-style-type: none"> - brede doelgroep van gebruikers: onder meer logopedisten, pedagogen, psychologen, pediaters, NKO-artsen, huisartsen, Kind en Gezin, etc. - geschikt voor screening in functie van preventie en vroege detectie van communicatieve problemen - geschikt voor het bekomen van aanvullende informatie bij onderzoeksgegevens - de lijst wordt ingevuld door de ouders; de bevraging gebeurt op basis van herkenning (werkt snel en efficiënt) - normgegevens beschikbaar voor Nederlandstalige kinderen uit Vlaanderen en Nederland - leeftijdsgroepen van telkens één maand (waardoor kleine vooruitgangen kunnen worden opgemerkt) - percentieltabellen met percentielen voor de aparte onderdelen - leeftijdsequivalenten/taalleeftijden af te leiden uit de percentieltabellen
Minpunten	<ul style="list-style-type: none"> - voor personen die niet tot verbaal taalbegrip en -productie komen, is enkel het onderdeel 'Acties en Gebaren' bruikbaar - niet aangepast voor personen die gebruik van alternatieve communicatiesystemen, zoals SMOG, pictogrammen etc.
Gebruikt in	
Gegevens	Zink, I. & Lejaegere, M. (2002). <i>N-CDIs: lijsten voor communicatieve ontwikkeling: aanpassing en hernormering van de MacArthur CDIs van Fenson et al.</i> Leuven: Acco.

AUTISME SPECTRUM STOORNISSEN

Naam	AVZ-R: Autisme- en Verwante stoornissenschaal voor Zwakzinnigen
Omschrijving	schaal voor het onderkennen van een pervasieve ontwikkelingsstoornis
Bereik	kinderen, jeugdigen en volwassenen met een verstandelijke beperking van alle niveaus van functioneren
Cofan	uitgangspunten: goed testmateriaal / handleiding: goed / goed normen: goed betrouwbaarheid: goed begrips- / criteriumvaliditeit: goed / voldoende
Pluspunten	<ul style="list-style-type: none"> - biedt ondersteuning bij het diagnostisch proces ten aanzien van autisme spectrum stoornissen - eerste algemene screening, geeft aanwijzingen voor verder onderzoek - indicatief gebruik, geen diagnose - gemakkelijk bespreekbaar samen met leefgroepsteam - beter zicht krijgen op gedrag - genormeerd voor kinderen met verstandelijke handicap
Minpunten	<ul style="list-style-type: none"> - geeft geen aanknopingspunten voor begeleiding - geeft geen diagnose - differentieert soms onvoldoende - niet betrouwbaar voor personen met diep verstandelijke handicap
Gebruikt in	Zevenbergen, Maria Ter Engelen, 't Veer, Eglantier, Zonnehart, De Lovie, Delacroix, Heilig Hart, COS, Triangel
Gegevens	<p>Kraijer, D.W. (1999). <i>Autisme- en Verwante stoornissenschaal-Z-Revisie. Handleiding. Derde, sterk herziene en uitgebreide uitgave</i>. Lisse: Swets & Zeitlinger.</p> <p>Thys, M., & Roeyers, H. (2003). <i>Het voorkomen van autismspectrumstoornissen bij personen met een verstandelijke beperking</i>. Gent: Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen.</p> <p>Het onderzoeksrapport is te verkrijgen via de Vlaamse Vereniging Autisme.</p>

PROBLEEMGEDRAG

Naam	ABC: Aberrant Behavior Checklist
Omschrijving	<p>schaal voor het evalueren van verschillende vormen van probleemgedrag:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prikkelbaarheid - lethargie - stereotiep gedrag - hyperactiviteit - inadequate spraak
Bereik	diep, ernstig en matig verstandelijk gehandicapte personen vanaf 5 jaar
Cotan	geen beoordeling
Pluspunten	<ul style="list-style-type: none"> - is gemakkelijk en vlug in te vullen - is gemakkelijk te verwerken - geeft bijkomende informatie naast observaties - interessante schaal omdat hij factoren evalueert die op het eerste zicht niet relevant lijken - wordt gebruikt bij wijziging van medicatie nl. voor en na de wijziging om de invloed ervan op het gedrag te evalueren
Minpunten	het invullen zelf blijft ook deels subjectief
Gebruikt in	Delacroix, Ganspoel
Gegevens	Aman, M.G., Singh, N.N., Stewart, A.W., & Field, C.J. (1985). The Aberrant Behavior Checklist: A behavior rating scale for the assessment of treatment effects. <i>American Journal of Mental Deficiency, 89</i> , 485-502.

Naam	CEP: Consensusprotocol Ernstig Probleemgedrag
Omschrijving	Schaal ter bepaling van de ernst en uitgebreidheid van probleemgedrag. Geeft tevens de mate van uitzichtloosheid van de situatie weer.
Bereik	geen beperking
Cotan	geen beoordeling
Pluspunten	<ul style="list-style-type: none"> - geeft een ruim en genuanceerd beeld over de ernst en de uitgebreidheid en de mate van uitzichtloosheid van probleemgedrag - de schaal houdt tevens rekening met de mate waarin een bepaalde aanpak negatieve neveneffecten heeft op het welbevinden of de gezondheid van de bewoner - kan gebruikt worden in het kader van het onderzoek naar een personeelsherverdeling in functie van zorgzwaarte
Minpunten	<ul style="list-style-type: none"> - niet zo gebruiksvriendelijk - tijdrovend
Gebruikt in	Zevenbergen, Maria Ter Engelen, De Lovie, Heilig Hart
Gegevens	<p>Kramer, G.J.A. (1995). <i>Consensusprotocol ernstig probleemgedrag. Handleiding voor het beschrijven en beoordelen van probleemsituaties rond bewoners van intramurale instellingen van verstandelijk gehandicapten</i>. Utrecht: NZI.</p> <p>Maes, B., Vermeersch, D., & Marrecau, J. (2000). Ontwikkeling van een procedure voor de aflijning van een groep van personen met een verstandelijke handicap en zeer ernstig probleemgedrag. <i>Vlaams Tijdschrift voor Orthopedagogiek, 19</i>, 4-12.</p>

Naam	SGZ: Storende Gedragsschaal voor Zwakzinningen
Omschrijving	schaal met 32 items om storend ofwel niet-adaptief gedrag te evalueren
Bereik	mensen met verstandelijke handicap, alle niveaus, vanaf 3 jaar
Cofan	uitgangspunten: goed testmateriaal / handleiding: goed / goed normen: goed betrouwbaarheid: goed begrips- / criteriumvaliditeit: goed / goed
Pluspunten	<ul style="list-style-type: none"> - gebruiksvriendelijker en minder tijdrovend dan CEP - wordt vooral gebruikt als screeninginstrument - toont hoe sterk het afwijkend gedrag is/ meting van zwaarte van de leefgroep
Minpunten	<ul style="list-style-type: none"> - is als meetinstrument beperkter en oppervlakkiger dan de CEP - differentieert onvoldoende bij ernstig probleemgedrag
Gebruikt in	Zevenbergen, Maria Ter Engelen, Zonnehart, De Poel, De Lovie, Heilig Hart
Gegevens	Kraijer, D.W., & Kema, G.N. (1994). <i>Storend Gedragsschaal-Z. Sterk herziene en uitgebreide handleiding</i> . Lisse: Swets & Zeitlinger.

EMOTIONELE ONTWIKKELING

Naam	SEO: Sociaal-Emotionele Ontwikkelingslijst
Omschrijving	Schaal om meer inzicht te verkrijgen in het emotioneel functioneren; opdeling in verschillende sociaal-emotionele ontwikkelingsfasen.
Bereik	diep tot matig verstandelijke handicap
Cotan	geen beoordeling
Pluspunten	<ul style="list-style-type: none"> - kan vrij vlug ingevuld worden - invullen gebeurt multidisciplinair - geeft begeleiders inzicht in emotionele ontwikkeling van cliënten die vaak overschat worden - interessant om op te merken dat het verstandelijk en socio-emotioneel functioneren niet steeds op dezelfde lijn zitten bij bepaalde cliënten - aanwinst in het kijken naar de emoties
Minpunten	<ul style="list-style-type: none"> - de leeftijden/indelingen stemmen niet altijd overeen met andere schalen - de items zelf zijn zeer breed interpreteerbaar, en dienen dus geïnterpreteerd te worden naargelang de fase waarin ze genoemd worden. Dat laat ruimte voor subjectieve interpretatie. - de eerste fase van 0-6 maanden (adaptatiefase) erg ruim omschreven, en hierbinnen functioneert het merendeel van de cliënten met ernstige meervoudige beperkingen.
Gebruikt in	Ganspoel, Delacroix, Zonnehart, Maria Ter Engelen, De Lovie, De Poel
Gegevens	Dösen, A. verkrijgbaar bij De Wendel, Postbus 5029, 5800 GA Venray

Naam	MIPQ: Mood, Interest & Pleasure questionnaire
Omschrijving	vragenlijst bestaande uit 25 items die peilen naar de stemming van de persoon (subdomein 'Mood') en naar de interesse en het plezier in activiteiten en sociale contacten (subdomein 'Interest & Pleasure')
Bereik	personen met ernstig of diep verstandelijke beperkingen
Cotan	geen beoordeling
Pluspunten	<ul style="list-style-type: none"> - eenvoudig af te nemen en te scoren - items zijn aangepast aan de doelgroep
Minpunten	niet officieel vertaald naar het Nederlands
Gebruikt in	
Gegevens	Ross, E. & Oliver, C. (2003). Preliminary analysis of the psychometric properties of the Mood, Interest & Pleasure Questionnaire (MIPQ) for adults with severe and profound learning disabilities. <i>British Journal of Clinical Psychology</i> , 42, 81-93.

Naam	CPG: Checklist Pijngedrag
Omschrijving	Beoordeling van pijngedrag (zowel postoperatieve pijn als alledaagse, veelal meer chronische pijn). De CPG bevat 23 gedragsitems die zijn onderverdeeld in 6 subschalen: <ul style="list-style-type: none"> - gezichtsexpressie - sociaal gedrag/stemming - motorische gedragingen - vocalisatie - fysiologische signalen - houding ten aanzien van aangedane lichaamsdeel
Bereik	kinderen met een zeer ernstige verstandelijke handicap die niet in staat zijn om met woorden pijn aan anderen duidelijk te maken
Cotan	/

Pluspunten	- specifiek voor de doelgroep - gebruiksvriendelijk
Minpunten	theoretische en praktische training vereist
Gebruikt in	De Poel
Gegevens	Terstegen, C.M., Koot, H.M., De Boer, J.B., & Tibboel, D. (2003). Measuring pain in children with profound cognitive impairment: Pain response to surgical procedures. <i>Pain</i> , 103, 187-198.

Naam	KIDPAINS: Kids with Intellectual Disabilities Pain Assessment Instrument for Nonverbal Signals
Omschrijving	Gedragsobservatieschaal voor pijnbeoordeling. KIDPAINS bevat 18 gedragsitems die zijn onderverdeeld in twee componenten waarvan de eerste component te maken heeft met gezichtsuitdrukking en huilen; de tweede component bevat items die te maken hebben met onrust.
Bereik	kinderen met ernstige meervoudige beperkingen die niet in staat zijn om met woorden pijn aan anderen duidelijk te maken
Cotan	/
Pluspunten	specifiek voor de doelgroep
Minpunten	
Gebruikt in	/
Gegevens	Zwakhallen, S.M.G., van Dongen, K.A.J., & Huijjer Abu-Saad, H.H. (2004). Pijnbeoordeling bij mensen met verstandelijke beperkingen. Een state of the art studie. <i>Nederlands Tijdschrift voor de Zorg aan Mensen met Verstandelijke Beperkingen</i> , 30(1), 3-24.

Naam	IPP: Individual Pain Profile
Omschrijving	Deze schaal beoogt een individueel pijnprofiel te bekomen specifiek voor een bepaald kind. Dat gebeurt door ouders in een gestandaardiseerde lijst te laten aangeven welke uitingen van pijn (frequent) voorkomen bij hun kind. Op basis van die informatie wordt dan per kind een vijftal items geselecteerd die samen het IPP vormen. Deze schaal kan gebruikt worden als aanvulling op de informatie verkregen met de KIDPAINS.
Bereik	kinderen met ernstige meervoudige beperkingen
Cotan	/
Pluspunten	specifiek voor de doelgroep
Minpunten	
Gebruikt in	/
Gegevens	Zwakhallen, S.M.G., van Dongen, K.A.J., & Huijjer Abu-Saad, H.H. (2004). Pijnbeoordeling bij mensen met verstandelijke beperkingen. Een state of the art studie. <i>Nederlands Tijdschrift voor de Zorg aan Mensen met Verstandelijke Beperkingen</i> , 30(1), 3-24.